
ULUSAL
15-17 KASIM 2022
İZMİR
SANAT
KÜLTÜR
KONGRESİ
&SERGİSİ
ÖZET GÖNDERİM İÇİN SON TARİH 5 EYLÜL 2022
SERGİ ESER GÖNDERİM İÇİN SON TARİH 30 EYLÜL 2022
KAYIT ÜCRETİN ÖDENMESİ İÇİN SON TARİH 21 EKİM 2022
KONGRE PROGRAMININ İLAN TARİHİ 4 KASIM 2022
TAM METİN İÇİN SON TARİH 4 ARALIK 2022
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
Çiğli Ana Yerleşkesi 35620 İZMİR
Telefon: +90 (232) 329 35 35 (5511)
web: www.ikcuartfest.com/kongre
E-posta: izmirsanatvekultur@gmail.com
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

Afiş

SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

KATILIM BELGESİ

Sayın,

Nalân Danâbaş

15-17 Kasım 2022 tarihlerinde İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi tarafından İKÇÜArtFest kapsamında düzenlenen Ulusal İzmir Sanat ve Kültür Kongresi'ne "Geçicilik Kavramında Kil Malzeme Üzerinden Sanatçı ve Yapıt Okumaları" başlıklı sözlü bildiriniz ile katılımlarınızdan dolayı teşekkür eder, başarılarınızın devamını dileriz.

Prof. Dr. Fikri SALMAN
Kongre Başkanı

SAN
KÜL
KON
&SE

Katılım Belgesi

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ

SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ

ULUSAL İZMİR SANAT KÜLTÜR KONGRESİ & SERGİSİ

15-17 KASIM 2022

KONGRE PROGRAMI

Kongre Programı

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Saffet KÖSE

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Rektörü

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Fikri SALMAN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi
Dekanı

Kongre Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Fikri SALMAN
Prof. Dr. Oğuz DİLMAÇ
Prof. Dr. Ömer ÖZDEN
Doç. Dr. Uğur BAKAN
Doç. Dr. Fatma GÜRSOY
Doç. Dr. Sehran DİLMAÇ
Doç. Dr. Serkan ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi Ufuk BAKAN
Dr. Öğr. Üyesi Cem ÇIRAK
Dr. Öğr. Üyesi E. Nilüfer ÜSTÜNDAĞ
Dr. Öğr. Üyesi Razan AYKAÇ
Öğr. Gör. Dr. M. Yalçın ÖZTÜFEKÇİ

Kongre Bilim Kurulu

Prof. Dr. Güler AKALAN
Gazi Üniversitesi

Prof. Fuat AKDENİZLİ
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Selma BAŞ
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN
Ordu Üniversitesi

Prof. Dr. Fulya BAYRAKTAR
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Ali BAYRAKTAROĞLU
Trakya Üniversitesi

Prof.Dr. Alper ÇABUK
Eskişehir Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Sevilay ÇINAR
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. Canan DELİDUMAN
KTO Karatay Üniversitesi

Prof. Çiğdem DEMİR
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Oğuz DİLMAÇ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Deniz HASİRCİ
İzmir Ekonomi Üniversitesi

Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa

Prof. Dr. Fethi KABA
Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Gülçin YAHYA KAÇAR
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Özer KANBUROĞLU
İstanbul Aydın Üniversitesi

Prof. Dr. Barış KARAELMA
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Oğuz KARAKAYA
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Nurgül KILINÇ
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet KOŞTUMOĞLU
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Levent MERCİN
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Prof. Dr. Leyla ÖĞÜT
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Nesrin ÖNLÜ
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Ömer ÖZDEN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Turan SAĞER
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Zuhal Özel SAĞLAMTİMUR
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Fikri SALMAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Bilal SEZER
Uşak Üniversitesi

Prof. Dr. Adnan TEPECİK
Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Şerife TALİ
Ordu Üniversitesi

Prof. Dr. Osman ÜRPER
Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Selda KULLUK YERDELEN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Gülbin AKARÇAY
Osmangazi Üniversitesi

Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR
Atatürk Üniversitesi

Doç. Rahşan Fatma AKGÜL
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Uğur BAKAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Ceren BULUT
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Serkan ÇELİK
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Kongre Bilim Kurulu

Doç. Dr. Sehran DİLMAÇ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Fevziye EKER
Ordu Üniversitesi

Doç. Mustafa GENÇ
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Tuğcan GÜLER
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma GÜRSOY
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Selda GÜZEL
Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Turgay HAN
Ordu Üniversitesi

Doç. Dr. Kerim LAÇİNBAY
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi

Doç. Dr. Sefer KALAMAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Bekir KİRİŞCAN
Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Gizem MELEK
Yaşar Üniversitesi

Doç. Dr. Aylin ÖZCAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Doç. Dr. Bahar SOĞUKKAYA
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Kezban SÖNMEZ
Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Elif ŞENEL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Tolga ŞENOL
Uludağ Üniversitesi

Doç. Dr. Selma TAŞKESEN
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Doç. Dr. Aslı ERCİYEŞ TOSUN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. Halit YABALAK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Doç. Dr. M. Fatih YELMEN
Ordu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zehra ATABEY
Trakya Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Razan AYKAÇ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ufuk BAKAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Cem ÇIRAK
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Engin KAPKIN
Eskişehir Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ozan OTAN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Nuri PARMAKSIZ
Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi E. Nilüfer ÜSTÜNDAĞ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi A. Fikret TOSUN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Bilal SÜSLÜ
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Zöhre AKYOL
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Nuran AYAZ
Selçuk Üniversitesi

Dr. Abdullah GÜMÜŞ
Iğdır Üniversitesi

Dr. Nevzat İNAN
Pamukkale Üniversitesi

Dr. M. Yalçın ÖZTÜFEKÇİ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

*Liste soy isme göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Konu Başlıkları

Aşağıda, kongrede yer alması planlanan konu başlıklarından örnekler sunulmuştur. **Bildiri konuları bu başlıklarla sınırlı değildir.**

- 3D Animasyon Tasarımı
- Aksesuar Tasarımı
- Arayüz Tasarımı
- Baskıresim
- Çevresel Grafik Tasarım
- Dijital İllüstrasyon
- Dijital Oyun Tasarımı
- Dramatik Yazarlık
- Eğitici Tasarım
- El Sanatları
- Elektroakustik ve Bilgisayar Müziği
- Endüstriyel Tasarım
- Etkileşimli Bilgi Tasarımı
- Etnomüzikoloji
- Film Tasarımı
- Fotoğrafçılık
- Görsel Efektler
- Görüntü Tasarımı
- Grafik Tasarım
- Heykel
- İçmimarlık ve Çevre Tasarımı
- Karikatür
- Kentsel Tasarım
- Konsept Sanat
- Kültürel Coğrafya
- Kültürel Çalışmalar
- Lüks ve Moda Yönetimi
- Masaüstü Yayıncılık
- Medya Çalışmaları
- Metin Yazarlığı
- Mimari Tasarım
- Mimari Teori ve Tarih
- Mobilya Tasarımı
- Moda Tasarımı
- Moda Pazarlaması ve Yönetimi
- Müzecilik
- Müzik Çalışmaları
- Müzik Psikolojisi
- Müzikoloji
- Performans Sanatları
- Peyzaj Mimarlığı
- Popüler Kültür
- Reklam Tasarımı
- Renk Teorisi
- Sahne Sanatları
- Sanat Tarihi
- Sanat ve Tasarım Eğitimi
- Sanat Yönetimi
- Seramik
- Ses Tasarımı
- Ses ve Görüntü Tasarımı
- Sinema Çalışmaları
- Sosyal Antropoloji
- Sürdürülebilir Tasarım
- Takı Tasarımı
- Tasarım Kültürü ve Etiği
- Tasarım Teorisi ve Tarihi
- Tekstil Tasarımı
- Tipografi Tasarımı
- Web Tasarım
- Yaratıcı Endüstriler
- Yazılım Uygulama Tasarımı
- Yeni Medya Sanatları

Kongre Bilim Kurulu

17 Kasım 2022, PERŞEMBE

zoom

Oturum açtıktan sonra
Salon A ya da Salon B'yi seçiniz.

ZOOM MEETING ID: 853 4846 6482
MEETING PASSCODE: 048037

	9. OTURUM (SALON A) Oturum Başkanı: Nalân Danâbaş	9. OTURUM (SALON B) Oturum Başkanı: Fikri Salman
13:00-13:15	**Kiliseden Camiye Dönüşümde Anlamsal Değişim: Yozgat Fatih Kilise Cami Örneği** Beyza Nur Çalışkan, Beyza Sıla Selçuk	**Tekstil ve Moda Tasarımı Üzerine Çalışmalarıyla Heykeltıraş-Ressam: Sarah Lipska** Dilek Yurt, Kemal Yanmaz
13:15-13:30	**Kentsel Tasarım Olgusu İçinde Kuş Evlerinin Görsel Sanatlara Yansımaları** Çilem Can, Gonca Hülya Yayan	**Kars Geleneksel Kafkas, Osmanlı, Türkmen Kadın Giyimleri ve Etkileşimleri** Emine Erdoğan, Feyza Akarslan
13:30-13:45	**Kıbrıs Seramikleri ve Vounous Seramik Sempozyumu** Ergün Arda	**Kadın Emeğine Dayalı Geleneksel Bez Üretiminin Sürdürülebilirliği Üzerine** Sinem Budun Gülas, Emine Kanberoğlu
13:45-14:00	**Geçicilik Kavramında Kil Malzeme Üzerinden Sanatçı ve Yapıt Okumaları** Nalân Danâbaş	**Kültürel Mirasın Yaşatılması Kapsamında Bir Sergi Hikayesi: "Ehrama Dokunuşlar"** Şengül Erol, Neşe Yaşar Çeğindir, Beyhan Pamuk
14:00-14:15	**Seramik Üretiminde Endüstriyel Yaklaşımlar** Seda Dilay	**Yeşil Maskeleme Olarak Sanat** Onur Erten
14:15-14:30	**Soru-cevap**	**Soru-cevap**

Oturum Başkanlığı ve Bildiri Programı

Editörler
Fikri SALMAN
Fatma GÜRSOY

Gelenekselden Geleceğe Değişim ve Gelişim

Moda, Tekstil ve El Sanatları Çalışmaları

Gelenekselden Geleceğe Değişim ve Gelişim Moda, Tekstil ve El Sanatları Çalışmaları

Editörler
Prof. Dr. Fikri SALMAN
Doç. Dr. Fatma GÜRSOY

İZMİR
KÂTİP ÇELEBİ
ÜNİVERSİTESİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yayın No: 34

Bu eserin, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 06.09.2023 tarih ve 2023-27 sayılı toplantısında alınan 6. kararı uyarınca, elektronik kitap olarak yayımlanmasına karar verilmiştir.

Her hakkı saklıdır.

© İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yayınları
2023

Sertifika No: 46629

Editörler: Fikri SALMAN
Fatma GÜRSOY

ISBN: 978-605-72469-5-0

Gelenekselden Geleceğe Değişim ve Gelişim: Moda, Tekstil ve El Sanatları Çalışmaları / Editör: Fikri Salman, Fatma Gürsoy.-- İzmir : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, 2023.
Çevrimiçi (277 sayfa : resim, şekil). -- (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi; Yayın No: 34)
E-ISBN: 978-605-72469-5-0

1. Tekstil – 2. Moda Tasarımı – 3. El Sanatları - Türkiye
I. Salman, Fikri – II. Gürsoy, Fatma

Adres : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Rektörlüğü, Balatçık Yerleşkesi, 35620 Çiğli İzmir, Türkiye
Telefon : +90 232 329 3535 / 1255 **E-posta** : ykb@ikc.edu.tr
Belge-geçer : +90 232 386 0888 **Web** : ykb.ikc.edu.tr

Eserin hukuki ve etik sorumluluğu yazarlara aittir. Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın yayın hakkı İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'ne aittir. İzinsiz kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

İçindekiler

Bölüm 1
Seramik Kapların Evlilik Geleneklerindeki Rolü
Ali Temel Köseler, Füsun Çövenoğlu 1

Bölüm 2
Bauhaus Öncülerinden Oskar Schlemmer'ın İnsan Vücut Oranı Denemeleri ve Giysi Kalıp Sistemi ile Bağlantıları
Aylin Özcan 21

Bölüm 3
Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Bölümünde Bulunan Murakka'ın Kitap Sanatları Bakımından Değerlendirilmesi
Yeşim Aksoy Şaştım, Bilal Sezer 41

Bölüm 4
Çömlekçi Tornasında Minyatür Çömlek Üretimi ve Sanatçı Örnekleri
Canan Güneş 53

Bölüm 5
Çağdaş Ayakkabı Tasarımında Evrilen Ayakkabı Kavramı ve Yansımaları
Cengiz Kastan 67

Bölüm 6
Tekstil ve Moda Tasarımı Üzerine Çalışmalarıyla Heykeltıraş-Ressam: Sarah Lipska
Dilek Yurt, Kemal Yanmaz 77

Bölüm 7
Roma Dönemi Terra Sıgıllata A Grubu Bir Tabağın Tıpkı Üretimi
Füsun Çövenoğlu, Halil Yoleri 97

Bölüm 8
Moda Endüstrisinde Yenilikçi Malzemelerin Ayakkabı ve Çanta Tasarımında Kullanımı ve Özellikleri
H. Meryem İmre 123

Bölüm 9
Üç Boyutlu Sanal Moda Tasarım Programları İle Sıfır Atık Moda Tasarımı
Mine Yıldıran 139

Bölüm 10
Geçicilik Kavramında Kil Malzeme Üzerinden Sanatçı ve Yapıt Okumaları
Nalân Danabaş 155

Bölüm 11
Modadaki Sanatsal Eğilimler Ekseninde Gerçeküstü Yaklaşımlar: Elsa Schiaparelli Takı ve Aksesuarları
Özge Erbilen Yalçın 171

Bölüm 12
Harbiye Askeri Müzesinde Bulunan 19. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Askeri Üniformalarından Örnekler
Selda Güzel , Sinem Asarlı 199

Bölüm 13
Kadın Emeğine Dayalı Geleneksel Bez Üretiminin Sürdürülebilirliği Üzerine
Sinem Budun Gülas, Emine Kanberoğlu 227

Bölüm 14
Giysi Tasarımını Değerlendirmede Temel Kriterler: Red Dot Tasarım Ödülleri Örneği
Tuğba Şener 237

Bölüm 15
Kültür ve Sanatın İlişkisel Sürdürülebilirliği
Seda Dilay 251

Bölüm 16
Baskılı Kumaş Deseni Tasarımında Dijitalleşme: Procreate Programında Örnek Bir Uygulama
Fikri Salman, Fatma Gürsoy 261

Bölüm 10

Geçicilik Kavramında Kil Malzeme Üzerinden Sanatçı ve Yapıt Okumaları

Nalân Danabaş

Özet: Geçicilik kavramı incelendiğinde kök kelimenin zaman kavramı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Geçicilik bağlamında yapılan sanat yapıtları, geleneksel sanat objesine karşı olarak yerleştirme, yöntem ve biçimlendirme açısından farklıdır. Belli bir zaman aralığını belirten geçicilik kelimesi biçimin ya da malzemenin değişmesini/dönüşmesini ifade etmek üzere karşımıza çıkmaktadır. Sanat yapıtları geçicilik üzerinden sorgulandığında süreç ne olursa olsun mekânın belleğinde yaşanan anın daima iz bıraktığı görülmektedir. Geçicilik, sanat yapıtlarına izleyicinin de dahil edildiği, zaman olarak geçici fakat bellekte kalması açısından iz bırakan bir hareket olarak açıklanmaktadır. Geçicilik üzerine yapılan sanat yapıtları teknik, yöntem ve yerleştirme bakımından diğer sanat hareketlerine göre farklılık gösterirken, sanat nesnesinin sanatçının eyleminden daha önde olmasına karşı bir eleştiridir. Çalışmaların geçici ve taşınamaz olmaları nedeni ile müze ve galeri mekânlarının saklama fikrini sorgulamakla beraber sanat yapıtlarının ticari olarak tüketimine ve alınıp satılabilmesine de bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Günümüz sanatında sanatçı, düşüncelerini çeşitli malzeme ve onu biçimlendirme yöntemleri ile sanat yapıtlarında ifade edebilmektedir. Sanatın tanımlaması ve ifade biçimi dönemin anlayışına göre değişiklik gösterse de sanat günümüzde halâ tartışmalara açık olan ve üzerine pek çok söz söylenen bir alandır. Bir sanat yapıtında düşüncenin aktarımı için kullanılan malzeme ve biçimlendirme yöntemleri aslında bir araç olarak karşımıza çıkarken, malzeme düşünceyi ortaya koymak kadar önem kazanmaktadır. Geçmişten günümüze her malzemenin kendine ait bir dili olduğu düşünülürse, bu dil ortaya konulan sanat yapıtının dilini de etkilemektedir. Günümüz seramik sanatında teknolojinin gelişimi ile alternatif malzemelerin ve yöntemlerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Geçicilik kavramı üzerinden kil malzeme ile kurulan bağdan yola çıkılarak, sanatçı ve yapıtlarının düşünsel anlamda altını çizmek çalışmanın ilkelerindendir.

Kilin şekillendirilmesi plastik özelliğinden ötürü bir süreç gerektirir. Çağdaş sanat yapıtlarında sıklıkla kullanılan kil, izleyiciye devam eden ve tamamlanan bir süreci yaşatırken, kilin zamanla birlikte geçirdiği değişim ve dönüşüm sonucunda izleyicinin de yapıt ile iletişime geçtiği gözlenmektedir. Köklü bir tarihe sahip olan seramik sanatı kendi

Doç. Dr. Nalân Danabaş
Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü
nalan@marmara.edu.tr

içerisinde farklı uygulamaları da beraberinde getirmektedir. Seramik sanatının temel malzemesi olan kil, pişirimi yapılmadan zamana bırakılarak, doğası gereği kuruması, kırılması, parçalanması, çürümesi ve erimesi gibi aşamalardan geçerek geçiciliği gerçek anlamda temsil etmektedir. Geçmişte sanatçı pişmiş toprak kullanarak zamana direnen çalışmalar üretmiş olsa da günümüzde kil malzeme sanatçının ifade biçimi doğrultusunda değişime ve dönüşüme uğrayarak, değişen sanat pratiklerinin de bir göstergesi olmuştur. Disiplinlerarası sanat alanlarında kullanılan birçok malzemenin yanında kil malzeme de düşünceyi ifade etme açısından sanatın malzemeleri arasına girmiştir. Yapılan çalışma geçmişten günümüze geçicilik kavramının tanımını yeniden yapmak değil, seramik sanatı yolculuğunda kil malzemenin farklı kullanım alanlarını göstermeyi, seçilmiş sanatçı ve yapıtları üzerinden okumaların yapılmasını amaçlamaktadır.

Artist and Artwork Readings Through Clay Material On Transience Concept

Abstract : An analysis of transience concept reveals that origin of the word has, in time, been associated with the concept. Art masterpieces that are structured within transience concept are distinctive from traditional art objects in terms of using instalment, method and formatting as a reaction. Referring to a specific time period, the word transience stands before us as changing/ transformation of format or material. As we examine art masterpieces through transience it is detected that despite the nature of process, experienced moment always leaves its mark in the memory of space. Transience is explained as a movement in which viewers are integrated into the art masterpiece and despite being transient with respect to time, remains traceable in memory. Art masterpieces that are built upon transience differ from other art movements with respect to technique, method and instalment and also renders criticism to the idea that art object comes before the artist's act. While questioning the idea of museums and galleries to conserve, they emerged as a reaction against consuming and exchanging of art masterpieces commercially due to the transient and immobile nature of their works.

In modern art, an artist can express his thoughts on art masterpieces through using specific material and material-formatting methods. Although definition and expression of art vary according to the dominant approach of the era, in modern day, art is a much-talked domain that is open to discussions. In an artwork, material and formatting methods utilized for thought transference stand before us as a tool, and material gains as much value as expressing the thought. Considering that every material from past to present day has its own language, this language also affects presented artwork. In line with the advances in technology in modern ceramic art, it

is seen that the use of alternative materials and methods has also gained impetus. Based on the link established with clay material through transience concept, underlining the artist and artworks in intellectual sense constitute one of the principles of the work.

Due to its plastic feature, clay formation requires a certain process. Ubiquitously used in modern art masterpieces, clay enables the viewers to experiment an ongoing and completed process, and as a result of the change and transformation experienced by clay in due course, it is observed that viewers also began to interact with the work. Having a deep-rooted background, ceramic art embodies in itself varied practices as well. As the primary material of ceramic art, clay truly symbolizes transience as it is left to time without firing and naturally experimenting the stages of drying, fragmenting, decaying, spoiling and melting. Although in the past the artist could produce time-resistant works by employing terra-cotta; in modern age clay material has, in accordance with the expression style of the artist, changed and transformed so as to become a symbol of changing art practices too. In addition to numerous artistic materials employed in interdisciplinary art fields clay material has also become an artistic material to express thoughts. The aim of this study is not to redefine transience concept from past till now, but rather it aims to demonstrate different areas of use of clay material in its ceramic art journey and provide readings on selected artist and his/her artworks.

Giriş

Sigmund Freud, geçicilik üzerine doğadaki her şeyin çürüyerek yok olduğunu ve insanın bu yok oluşa verdiği iki tepki olan, umutsuzluk ve gerçeğin inkârı duygusunu saptadığını, güzelliklerin hiçliğe dönüşmesinin gerçek olmadığını, aksine duygularımızı güçlendirdiğini savunmakla beraber, doğanın kışın yok ettiği her şeyi bir sonraki sene yeniden var ederek sonsuz döngüsüne devam ettiğini söylemektedir. Freud, insan bedeninin ve yüzünün zaman içerisinde yavaşça yok olduğunu fakat bu geçiciliğin kişiye bir çekicilik kattığına inanır. Ayrıca bir sanat eserinin sürece ve zamana dayalı olarak sınırlılığı nedeniyle değerini kaybetmediğini savunmaktadır (Öztürk, 2006:14,15).

Geçicilik kavramı üzerine Orhan Hançerlioğlu'nun Felsefe Sözlüğünde ifade ettiği gibi, geçicilik sürekli olmayan, kalıcı olmayan ve belli bir süre için olan anlamlarını dile getirir (Hançerlioğlu, 1994:124). Geçicilik kavramı incelendiğinde kök kelimenin zaman kavramı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Hançerlioğlu zamanı, tüm var olanların birbirlerinin yerini alarak zincirlendikleri sonsuz süre olarak tanımlamaktadır (Hançerlioğlu, 1994:471). Geçicilik tüm yaşamımızı etkilediği gibi sanat alanlarını da etkilemiştir. Sanat alanında geçicilik, geleneksel sanat nesnesine karşı olarak farklı biçimlendirme ve yöntemleri içermekle beraber belli bir zaman aralığını belirten, malzemenin değişimini/dönüşümünü ifade etmek

üzere gerçekleşmektedir. Geçicilik bağlamında geçen sürenin yaşandığı ve deneyimlendiği an sanatçıya özel bir özgürlük alanı yaratmaktadır (Karabey, 2017:315). Süreç ne olursa olsun sanat yapıtı izleyicinin de katılımıyla mekânın belleğinde iz bırakan, diğer sanat hareketlerine göre teknik ve yöntem açısından farklı olan bir hareket olarak açıklanmakta ve sanat nesnesinin sanatçının eyleminden daha önde olmasına karşı bir tepki niteliği taşımaktadır. Farklı anlayış ve yöntemleri uygulayan sanatçı, atölyesinde çalışmasını bitirip sonucu izleyiciye sunması yerine, yapım sürecinin izlendiği bir yöne doğru kaymıştır. Çünkü zamanın geçiciliğinin işareti, sürecin görsel bir hâl almasıyla sağlanabilmektedir (Atar, 2007:1,2,19). Geçicilik, Modern sonrası dönemde sanatın sorgulandığı ve çok sesli olduğu bir ortamın içerisinde yer alırken, sanat yapıtlarının hem geçici ve taşınamaz olması nedeniyle müze ve galeri mekânlarının saklama fikrine, hem de sanat yapıtlarının ticari olarak alınıp satılabilmesine karşı sorgulayıcı olmakta ve süreç gerektirdiği için belleklerde iz bırakan bir harekettir (Sullam, 2005:68,71).

Plastik sanatların ve seramik sanatının güçlü ve doğal bir malzemesi olan kil, plastikliği, yoğrulabilir hali, kuruma, kırılma, parçalanma, çürüme ve erime özellikleri bakımından farklı uygulama seçenekleri sunarken, geçicilik bağlamında araç olarak kullanımı anlık olma özelliği ile gerçeklik kazanmaktadır. Geçicilik bağlamında kil malzeme ile uygulanan sanat yapıtlarında, izleyicinin yapıt sürecini deneyimlemesi ifade, yöntem, değişim ve dönüşüm açısından yaşamın geçiciliğine dair de bir metafor etkisi yaratmaktadır (Karabey, 2017:317).

Sanatta Geçicilik ve Malzeme

Sanayi devrimi ile yeni bir döneme giren dünya, bireyin düşüncelerinin değişmesine neden olurken, bu değişim her alanı etkilediği gibi hem sanat alanını hem de sosyal ve siyasal alanı etkilemiştir. Geleneksel sanat nesnesinin dışlandığı, kalıcılığın yerine geçiciliğin bir hareket olarak kabullenildiği ve bitmiş bir sanat yapıtı yerine geçiciliğin ve anın önemli olduğu bir anlayıştır geçicilik (Antmen, 2008:205). Geçicilik bağlamında uygulanan sanat yapıtları süreç odaklı olduğundan izleyicinin belleğinde önce, sonra, geçmiş ve şimdi ilişkisinin sorgulanmasını amaçlanmaktadır (Atar, 2007:1). Geçicilik soyut dışavurum hareketiyle beraber ilk olarak aksiyon resminde görülmüş ve zamanın izlerini taşıması açısından boya tuval üzerine damlatılarak ya da dökülerek uygulanmıştır (Susamoğlu, 2010:16). Sanatçılar açık ve kapalı alanlarda çalışmalarını ortaya koyarlarken kullandıkları malzemeleri hava koşullarına, yerçekimine, ısıya, zamana ve kendi müdahalelerine maruz bırakmışlardır.

Disiplinlerarası tüm alanlarda kullanılan ve sanatın bir ifade dili olan malzeme, düşüncenin biçimsellikten kavramsallığa doğru evrilmesi sonucu sanat yapıtlarında kullanılır olmuştur. Sanatçı sanat yapıtını

ortaya koyarken düşüncelerini ifade etmek ve izleyiciye ulaşmak amacıyla malzemelerden yararlanmaktadır. Milattan önce mağara resimlerine dayanan malzeme kullanımı yaşanılan dönemlere göre değişim ve dönüşüm göstermektedir (Erdoğan, 2020:1). Kübizmin temsilcileri olan Braque ve Picasso çalışmalarında geleneksel yaklaşımların dışına çıkarak kullandıkları boyanın yanında farklı malzemeler de kullanmışlardır (Çevik, 2018:120). Boya kullanımı dışında kullanılan malzemeler sanat ortamında sorgulamalara neden olurken Andre Breton, sanat yapıtlarında malzemenin amaç değil araç olarak kullanıldığı savını ortaya atmıştır. Modern sanat tarihinin kırılma noktası olan 60'lı yıllar Kavramsal Sanatın ortaya çıkmasıyla düşüncenin önem kazandığı, biçimin etkisini kaybettiği ve diğer tüm hareketlerin de önünü açan yıllardı. 60'lı yılların ikinci yarısından itibaren sanat hareketlerinde sadece malzeme çeşitliliği değil, malzemenin geçicilik bağlamında izlenebilirliği ve deneyimlenebilirliği görünür olmaya başlamıştı.

Günümüz sanat ortamında seramik sanatı da diğer sanat disiplinlerinden yararlanan ve malzeme çeşitliliği açısından zengin bir altyapıyı ortaya koymaktadır. Sanatın tüm alanlarındaki malzeme kullanımı ifade biçimlerinin çeşitlenmesiyle beraber sanatın sınırlarının da genişlemesine neden olmuştur. Modern sonrası dönem, sanat yapıtının tek ve kalıcı olduğu, müze ve galerilerde sergilendiği, ifade biçimlerinin ve çeşitliliğinin büyük değişim gösterdiği bir dönemdi. Bu değişimlerin doğrultusunda geçicilik bağlamında sanatın merkezi süreci belgeleme, kayıt oluşturma gibi anlayışları da beraberinde getirirken, geçicilik üzerinden değişime ve dönüşüme uğrayan malzemenin geçirdiği süreç izleyicinin de katılımıyla beraber gerçekleşmekteydi (Canbolat, 2021:787).

Kil Malzeme Bağlamında Geçicilik

Günümüz sanat anlayışında ağırlık kazanan disiplinlerarası diyaloglar, seramik sanatının gelişiminde de kendini etkili bir şekilde gösterirken, farklı disiplin alanlarından gelen sanatçılar da ifade aracı olarak kil malzemeyi yapıtlarında kullanmışlardır (Çevik, 2018: 113). Çalışmanın merkezini oluşturan ve tarihsel süreç içerisinde bir geçmişi olan, belleğin taşıyıcısı olarak zamanda iz bırakarak günümüze gelen ve çağdaş sanatla beraber kullanım alanı bulan kil malzeme seramik disiplininin temel malzemesidir. Kil malzeme, kolay şekil verilen, su ile temasında geri dönüşümü sağlanan, fırınlanmasıyla sağlamlık kazanabilen bir yapıya sahip olan ve geniş anlatımlara imkân sağlayan doğal bir yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Malzemenin tarihsel sürecine bakıldığında, Modern sonrası dönemde geleneksel üretimlerin yanında kalıplaşmış uygulamalardan uzaklaşıldığı görülmektedir. Sanatçıların malzemeyi farklı teknik ve yöntemler ile kullanımı farklı bakış açılarını da beraberinde getirerek ifade biçimini zenginleştirmektedir. Kil malzeme geçici olan sanat yapıtlarında doğasına

bırakıldığında; kuruması, parçalanması, çürümesi ve erimesi gözlenirken, süreç ile değişime ve dönüşüme uğraması bakımından bir mekândan diğer bir mekâna taşınamamaktadır.

Geçicilik bağlamı üzerinden uygulanan sanat yapıtları, zaman odaklı olarak video kaydı ve an odaklı olarak fotoğraf kaydı teknikleriyle belgelenerek tekrarlanabilen, kaydedilebilen ve arşivlenebilen yöntemlerle tekrar tekrar izleyiciye ulaşması imkanlarını da sağlamaktadır. Sanat yapıtlarında geçicilik kavramını sorgulayan çoğu seramik sanatçısı, yapıtlarını şekillendirdikten sonra su ile temasını sağlayarak, kilin su emme sürecini de çalışmalarına dahil etmektedirler. Açık ve kapalı alanlarda sergilenen çalışmalar, fırınlanmadığı için geri dönüştürülebilen veya kalıcı olmayan sanat yapıtları olarak açıklanmaktadırlar. Çalışmalarında kil malzemeyi kullanan ve sanat yapıtının izleyici ile buluştuğu noktada yok oluş sürecini temel alan sanatçılar, genellikle yerleştirme odaklı projeler üretmektedirler (Canbolat, 2021:788,789). Ayrıca, doğanın sonsuz döngüsü ışığında varlık ve yokluk kavramı, sanat yapıtlarında geçiciliğe bağlı olarak doğayla beraber yaşayan ve onunla yok olan bir organizmaya dönüşmektedir (Oğuz, 2013:25).

Geçicilik bağlamı kapsamında ilk olarak Caroline Tattersall, suyun sıvı ve katı hali olarak uyguladığı iki sanat yapıtıyla karşımıza çıkmaktadır. Sanatçı daha önce ürettiği kapların doğa koşullarında kaldığında donduğunu deneyimleyerek kilin su ile buluşması ya da kapların buz ile doldurulması sonucunda ortaya çıkan etkinin çalışmalarına farklı bir yol çizdiğini belirtmiştir. Sanatçının "Aftermath", "Sonrası/Sonrasında" isimli yerleştirmesi, bir toplantı sonrası görünümünde olan masanın üzerinde varlıkla yokluk imgelerini taşıyan, üst üste duran fırınlanmamış porselen malzemeden yapılmış tabak ve kâselerden oluşmaktadır. Sanatçı çalışmasında zamanı kullanarak süreci ön plana çıkaran yerleştirmeler ortaya koymaktadır.

Resim1, 2 (ayrıntı): Caroline Tattersall, "Aftermath", "Sonrası/Sonrasında" 2009 https://www.axisweb.org/p/carolinetattersall/workset/99000-the-aftermath/ - 06 Mart 2022

Yerleştirme suyun kontrollü olarak akmasını sağlayan bir sistem üzerinden kurgulanarak, bütününde lavabo, musluk, su boruları ve

kovadan oluşmaktadır. Kurgu, musluktan akan suyun lavaboyu doldurması sonucunda taşan suyun kovaya akması ve borular yardımıyla fırınlanmamış tabakların ve kâselerin içerisine damlamasıyla gerçekleşmektedir. Tabakların su ile buluşması sonucunda kil, süreç ile erimeye başlayan bir erozyon görünümü alarak video kaydı ile belgelenmiştir.

Sanatçının diğer çalışması ise, eski Spode fabrikasını işaret eden "Spode Towers", "Spode Kuleleri" isimli yerleştirmesidir. Dökümle şekillendirdiği fırınlanmamış formları buzla doldurarak, erime sürecini izleyicinin deneyimlemesini sağlamıştır. Buzla doldurulmuş formlar parlaklık oluşturarak sırlıymış gibi bir görünüm almış ve geçen zamanla birlikte formların üzerinde renk değişimleri oluşmuştur. Yerleştirmenin değişime uğraması neticesinde izleyicinin sanat yapıtında neler olduğunu anlaması için çalışmanın bir günlük süreci video kayıt altına alınarak belgelenmiştir.

Resim 3, 4 (ayrıntı): Caroline Tattersall, "Spode Towers", "Spode Kuleleri"- 2011 https://www.axisweb.org/p/carolinetattersall/workset/99002-spode-towers/ - 06 Mart 2022

Sanatçı, birbirlerinin üzerine oturtturduğu formlar ile oluşturduğu kuleleri, formların içlerine koyduğu buzun erimesi sonucunda kilin çökmesini sağlamış ve her bir çöküşün diğerini etkilediği gözlemlemiştir. Yavaş yavaş eriyen ve çöken formlar dünyadaki yok olup giden doğal kaynakların feryadını metaforik bir anlatımla ortaya koymaktadır (Canbolat, 2021:791,792).

Çalışmalarında özellikle doğaya önem veren dönüştürülebilir özelliği ile kil malzemeyi kullanan diğer bir sanatçı Clare Twomey, çoğu projesinde olduğu gibi izleyici katılımını sağlayan yerleştirmeleriyle dikkat çekicidir. Sanatçı "is it Madness. is it Beauty.", "Delilik mi Güzellik mi." adlı çalışmasında 1500 adet formu, kurutarak masanın üzerine yerleştirmiş ve suyla doldurarak çökmelerini sağlayarak boşuna bir çabanın altını çizmeyi amaçlamıştır (Bağlantı 1).

Resim 5, 6 (ayrıntı), 7 (ayrıntı): Clare Twomey "Is It Madness. Is It Beauty.", "Delilik mi, Güzellik mi.", 2010, http://www.claretwomey.com/projects.html Sanatçının instagram hesabından – 15 Ocak 2022

Formların su ile doldurulması ani çatlamalara neden olurken diğer formları da etkilemektedir. Tabanları eriyen formlar düzenlemenin içerisinden alınarak geri dönüşüm kovasına atılır ve eriyen formların yerine yenileri yerleştirilerek döngüsel eyleme devam edilir. Yerleştirmede formların suyla teması sonucu yok olacağı bilinmesine rağmen, tekrar tekrar yapılan eylem delilik olarak düşünülebilir. Sonucun aynı olacağı bilinmekle beraber eylem sürekli devam eder. İzleyen tarafından tanıklık edilen bu süreçte çok büyük değişiklikler olmasa da sanatçının gösterdiği çaba, başarma arzusu ve umut insana dair bir duygu olması açısından dikkat çekicidir (Canbolat, 2021:790,791).

Geçicilik bağlamındaki yerleştirmelere bir diğer örnek, disiplinlerarası alanlarda projeler üreten Rena Detrixhe'nin "Red Dirt Rug", "Kırmızı Toz Halı" isimli çalışmasını verebiliriz. Sanatçı kavramsal temelli çalışmalarında büyük ölçekli yerleştirmeler ve geçici heykeller yapmakta ve insanla toprak arasındaki kültürel ilişkiyi sorgulamaktadır. Detrixhe, kırmızı toz kili yabancı maddelerden arındırarak çiçek ve dantel benzeri desenlerle pürüzsüz bir yüzey oluşturur ve kil halının altında yatan karanlık gerçekleri metaforik olarak aramamız gerektiğinin altını çizer. Sanatçı kil yüzeyinin kusursuz güzelliğini bize gösterirken aslında halının altında yatan karanlık gerçekleri sorgulamamızı amaçlamaktadır. Eylem düşündürücü olmakla beraber sanat yapıtı geçicidir. Detrixhe, bugün burada olduğumuzu ancak bir gün olmayacağımızı ve giderken arkamızda hatıralardan başka bir şey bırakmayacağımız düşüncesiyle çalışmalarını sürdürmektedir (Bağlantı 2).

Resim 8, 9 (ayrıntı), 10 (ayrıntı): Rena Detrixhe, "Red Dirt Rug", "Kırmızı Toz Halı", 2017 https://www.renadetrixhe.com/ - 19 Mayıs 2022

Sanatçı yaşadığı coğrafyada insanın doğayı anlaşılmaz şekilde

değiştirdiğini ve insanın doğa ile olan karmaşık ilişkisini nesnelleştirirken, sözcüklerle ifade edilemeyen bazı düşünceleri malzeme ile dile getirmektedir. Yaşadığı coğrafyaya ait kil malzeme ile sürece odaklı yerleştirmeler ortaya koyan Detrixhe, bir taraftan tarihe bir taraftan belleğe bir taraftan da coğrafyaya işaret etmektedir (Özeskici, 2021:45).

Konu bağlamındaki çalışmalara bir diğer örnek Linda Swanson'un "Templum Of A Precıous Thıng Of No Value, A Shapeless Thıng Of Many Shapes", "Değersiz Kıymetli bir Şeyin Tapınağı, Pek Çok Şeklin Şekilsiz Şeyi" isimli yerleştirmesidir. Yapıt metaforik olarak, toz kil alanının üzerine asılı duran ve altındaki topografyaya yavaş yavaş sızan su dolu dört kumaş parçasından oluşur (Antik Roma döneminde kutsal düzeni yeryüzüne aktaran dört parçalı gökyüzü kubbesi). Üç ay boyunca su damlalarına maruz kalan kil çatlamış, pıhtılaşmış ve renk değiştirmiştir. Sanatçı değişen iklim olaylarının geleceğimizi nasıl etkileyeceğini ve insanın evrendeki konumunun ne olacağının altını çizmektedir (Bağlantı 3).

Resim 11, 12 (ayrıntı), 13 (ayrıntı): Linda Swanson, "Templum Of A Precious Thing Of No Value, A Shapeless Thing Of Many Shapes", Değersiz Kıymetli bir Şeyin Tapınağı, Pek Çok Şeklin Şekilsiz Şeyi", 2020 https://www.concordia.ca/finearts/studio-arts/faculty.html?fpid=linda-swanson- https://www.quartzinversion.com/linda-swanson- 11 Haziran 2022

Damlaların ne zaman düşeceğinin, yüzeyi nasıl etkileyeceğinin ve sonucunun ne olacağının belirlenmesi imkansızdır, bilinen tek şey yüzeyin zamanla beraber değişeceğidir. Özellikle malzemenin dönüşümü üzerine yapıtlar üreten sanatçı, kil malzemenin de değişeceği ve dönüşeceği üzerinden insanın da evrendeki yerinin kontrolü dışında olaylarla karşılaşması sonucunda değişime uğrayacağını vurgulamaktadır (Bağlantı 4). Swanson malzemenin biçim değiştirmesinin, önce bir şey gibi görünüp sonra başka bir şey halini almasının gizemli olduğunu ve bu tür dönüşümlerin dünyadaki kendi varlığımız ve oluşumumuzla ilişkili olduğunu düşünmektedir (Bağlantı 5).

Tarihsel bir altyapıya sahip olan seramik sanatı kendi içerisinde çeşitli uygulamaları da beraberinde getirmektedir. Geçicilik bağlamında sınırları zorlayan Phoebe Cummings de kendi ifade biçimini oluştururken kil malzemeyi yerleştirmelerinde kullanan diğer sanatçılar gibi, kili pişirmeden malzemenin değişim olanaklarını sonuna kadar kullanan ve gelecek zamana ne bırakacağız söylemini sorgulayan bir sanatçıdır. Sanatçının yapıtları diğer sanatçılar gibi bir mekândan başka bir mekâna

taşınamaz, satılamaz ve mekânda kalıcı olamaz. Cummings'in genellikle ayrıntılı, emek ve zaman harcadığı projelerinin sonunda, kilin çözünerek özüne dönmesi hem izleyeni hem de kendi yaşamını sorgulamasına neden olmaktadır (Bağlantı 6).

Resim 14, 15 (ayrıntı), 16 (ayrıntı): Phoebe Cummings, "Ornamental Chronology", "Bezemeli Kronoloji" – 2019 **Sanatçının instagram hesabından**- 13 Mayıs 2022

Sanatçı 2019 yılında "Ornamental Chronology", "Bezemeli Kronoloji" adlı yerleştirmesini İstanbul Galeri Meşher'de kurgulamıştır. Dünyanın gelip geçici olduğu düşünsel altyapısıyla, kil malzemeyi önce parçalar halinde oluşturup sonra birbirlerine sabitleyen sanatçı, kilin mekân içerisindeki ısı ve ışık faktörlerine bağlı olarak dönüşümünü ve zaman içerisinde kalıcı olmayan çalışmasını izleyiciyle paylaşmıştır. Sanat yapıtlarının çoğunda yerçekimine karşı çalışan sanatçı, bu çalışmasını da bir ip üzerine çeşitli renkte kil malzeme kullanarak oluşturmuş ve sergi sonunda kilin süreçle birlikte kuruduğunu, parçalanarak yere düştüğünü izleyici ile deneyimlemiştir (Canbolat, 2021:1453). Cummings sergi sonunda değişim ve dönüşüm gösteren kil malzemenin yere düşmesi sonucunda, parçalanan kili geri dönüştürerek doğum, yaşam, ölüm döngüsünü destekleyen ve asıl kahramanımızın doğa olduğu düşüncesini vurgulayan bir eylem gerçekleştirmiştir.

Geçicilik bağlamındaki sanat yapıtlarına diğer bir örnek olan ve çalışmalarında birçok yöntemi uygulayan David Cushway, kullandığı kil malzemenin insanlık tarihiyle iç içe olduğunu ve bizi dünyaya bağlayan bir olgu olduğunu savunmakla beraber kil malzemenin yaşam ve ölüm döngüsünü de içerisinde barındırdığını düşünmektedir. Sanatçı kili bir ifade biçimi olarak kullanırken geleneksel yöntemlerin dışında kilin fiziksel özelliklerine kendi bilgisini de katarak, çalışmalarında tarihsel özelliklere atıfta bulunarak malzemenin sınırlarını zorlamaktadır (Bağlantı 7). Cushway "Sublimation", "Biçim Değiştirme" isimli çalışmasında kendi büstünü suyla dolu bir tanka batırarak, suyun içerisinde zamana bağlı olarak kilin eriyip yok olma sürecini, insanın da öleceği ve yok olacağı döngüsüyle bağdaştırmaktadır. Sürekli tekrar eden video kaydı ile belgelenen çalışma, malzemenin değişimiyle yaşamın da geçiciliğini vurgulamaktadır (Canbolat, 2021:789,790).

Resim 17: David Cushway, "Sublimation", "Biçim Değiştirme" - 2001https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1696271 - 10 Temmuz 2022

Konu bağlamındaki çalışmalara bir diğer örnek Land Art sanatçısı Andy Goldsworthy dir. Doğal malzemelerle çalışan sanatçı, zamanın geçtiğini, yenilenmeyi, varlığı ve yokluğu simgeleyen mekâna özgü yapıtlarıyla tanınmaktadır. Goldsworthy, diğer Land Art sanatçıları gibi doğayı hem atölye hem de bir galeri mekânı olarak görmektedir. Sanatçıya göre estetik oluşturulan çalışma değil süreçtir (Çapar, 2015:169,170). Goldsworthy, "White Walls", "Beyaz Duvarlar" isimli yerleştirmesinde galeri duvarlarının tamamını sergi süresince kuruyarak yere düşecek olan ve insan saçı ile karıştırdığı porselen kil ile kaplamıştır. Sanatçının tüm çalışmaları yenilenme, varlık, yokluk ve zamanın geçişine dayanmaktadır.

Resim 18 (ayrıntı), 19 (ayrıntı), 20 (ayrıntı): Andy Goldsworthy, "White Walls", "Beyaz Duvarlar" -2007 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Andy_Goldsworthy_exhibition_%283807387300%29.jpg , https://www.galerielelong.com/exhibitions/andy-goldsworthy3/installation-views?view=slider#3 – 29 Mart 2022

Goldsworthy'nin duvarları tamamen kille kaplama eylemi tamamlandığında ve galeri izleyici ile buluştuğunda mekân boş görünmektedir. Zaman içerisinde kil malzeme yavaş yavaş kurumaya, çatlamaya, dökülmeye başlamış ve fotoğraflarla belgelenmiştir. Kilin çatlama ve ardından duvardan düşme zamanı belli olmadığından, sergiye verilen beş haftalık süreç, kilin çoğunun yere düşmesiyle üç gün sürmüştür. Goldsworthy yerleştirmesinde sessiz olan mekânın minimalden dışavuruma doğru hareket ettiğini ve parçaların yere düşmesiyle mekânın aktif bir kent haline dönüştüğünü düşünmektedir (Bağlantı 8).

Geçicilik bağlamı kapsamında diğer bir örnek kil malzeme kullanımında oldukça deneyimli olan Güney Koreli Juree Kim, zamanın ve yaşamın geçici olduğunu vurgulayan çalışmalar yapmaktadır. Sanatçı sürekli değişen dünyada kentleşme ile tarihin silindiğini sorgularken, yapıtlarında değişime ve dönüşüme elverişli olan kil, toprak ve su malzemeleri ile düşüncesini ifade etmektedir (Bağlantı 9). Kore mimarisi üzerinden oluşturduğu formlarına şekil verdikten sonra fırınlamayan sanatçı, suyu değişimin getirdiği durdurulamaz bir metafor olarak kullanması sonucunda çalışmalarının kendilerini yok etmeleri önemli bir özelliktir. Sanatçıya göre çözünen her tuğla, o mekânda yaşayan insanların umutlarını ve hayallerini taşıyan bir zaman parçasıdır (Bağlantı 10).

Resim 21, 22: Juree Kim, "A Moment in Time", "Zamanda Bir An" - 2018 "Mid-way through the dissolve...", "Çözülmenin Ortasında..." - 2015 **https://www.crimsonearth.co.uk/juree-kim?lightbox=dataItem-jrnkwn1b https://margaret21.com/tag/kim-juree/** - 15 Ocak 2022

Sanatçının "A Moment in Time", "Zamanda Bir An" ve "Mid-way through the dissolve...", "Çözülmenin Ortasında..." isimli her iki çalışması da sanayinin gelişmesiyle birlikte, geleneksel olan birçok binanın yok olmasına bir göndermedir. Sanatçı, tabandan su teması sonucu çalışmaların yavaş yavaş yumuşayarak çökmeye başlamasını ve kaybolmasını video kaydı ile izleyiciyle buluşturmuştur (Zümrüt, Eğe, 2021:634). Çalışmalarında insan eliyle yapılan binaların çökmesini ve yok olmasını sağlayan sanatçı, aslında zeminin ayaklarımızın altından kaymasını vurgulamaktadır.

Bakıldığında aniden parçalanmış görüntüsü veren ancak şaşırtıcı derecede yavaş hareket eden ve malzeme çürümesini ortaya koyan enstalasyonlarıyla dikkat çeken bir diğer sanatçı Karin Lehman'dır. Lehman, "Sediment Sampling", "Tortu Örneklemesi" yerleştirmesini 200 adet pişmemiş kil çömlek üzerinden kurgulamıştır. Kil çömlekler fırınlanmamış halleriyle suyla doldurulduğunda sergi süresi boyunca yavaş yavaş çöker, çatlar ve ayrışarak bir tortu oluştururlar. Geleneksel olarak sert ve kırılgan olan nesne, suyla beraber dönüşüme uğramaktadır (Bağlantı 11).

Resim 23, 24 (ayrıntı), 25 (ayrıntı): Karin Lehmann, "Sediment Sampling", "Tortu Örneklemesi"- 2014 https://trendland.com/sediment-sampling/ https://cfileonline.org/exhibition-karin-lehmann-sediment-sampling/ - 19 Mart 2022

İzleyici kırmızı, beyaz ve sarı renklerde yerleştirilen kil formların geri dönüşümüne/tortu haline gelmesine ve çalışmanın başından sonuna kadar geçen süreye tanıklık ederek deneyimlemiştir. Süreçten ve bir şeylerin her zaman değiştiği gerçeğinden etkilenen Lehmann, malzemenin su ile buluşması sonucunda kilin özüne geri dönerek aslında doğada tekrar eden bir döngüyü bizlere hatırlatmaktadır (Canbolat, 2021:793). Malzemeleri ve özelliklerini inceleyen sanatçı bir ay boyunca, tornada şekillendirdiği çömleklere suyun ilave edilmesiyle tamamladığı yapıtında ısı, basınç ve yerçekimi etkilerini de gözlemlemiştir (Bağlantı 12).

Çalışmalarını saçak altlarına, pencere kenarlarına ya da kuytu alanlara yerleştiren Charles Simonds, kendine has seçilmiş alanlarla tanınmış bir sanatçı olarak, var olmak ve yok olmak arasındaki yaşanmışlıklara işaret etmeyi amaçlamaktadır. Sanatçı, göçebe toplumların terk ettikleri yerleşim alanlarını izleyiciye göstermek adına "Dwelling", "Konutlar" isimli bir dizi çalışma ortaya koymuştur. Simonds, doğanın organik bir malzemesi olan kil ile geçicilik üzerinden kurduğu bağ üzerine kısa ömürlü, minyatür boyuttaki yapıtlarını, uygarlıkların gelip geçici olduğunu vurgulamak için şekillendirmiştir. Çalışmalar tarihsel bir gerçekliği betimlemese de yapılardaki görünür bozulma, yaşanmışlığın geçmişiyle dolu olduğunu göstermektedir. Sanatçının çalışmaları çoğunlukla dış mekâna yerleştirildiğinden doğa koşullarına ve insan etkilerine maruz kaldığı için kısa ömürlü olmaktadır.

Resim 26, 27 (ayrıntı): Charles Simonds, "Dwellings", "Konutlar" – 1981, 2003 https://www.artsy.net/artwork/charles-simonds-dwellings-1 - 7 Mart 2022 https://www.charles-simonds.com/dwellings.html - 7 Nisan 2022

Sanatçı zorunlu veya isteğe bağlı olarak evlerini terk ederek göç eden insanlardan geriye kalan boş, harap, yıkılmış ve güvensiz hale dönüşen mekânlar üzerinden çalışmalarını gerçekleştirmiştir (Barlas, 2021: 126,127,134). Konutlarını genellikle açık alanlarda geçici olarak sergileyen Simonds, müzelerde de yarı kalıcı eserler sergilerken, diğer taraftan müzenin penceresinden dışarıya bakıldığında görülen bir proje daha kurgulayarak izleyicinin müze duvarlarının ötesine bakmalarını işaret etmiştir. Çalışmalarında bir zamanlar buralarda birilerinin yaşadığını ve sonra yok oldukları duygusunu bir şekilde hissettiren sanatçı, yapıtı yeniden görmeye gelen izleyicinin çoğu izin kaybolduğunu görmesi açısından gerçekle yüzleşmelerini sağlamaktadır.

Sonuç

Geçicilik kavramı, İzlenimcilik, Kavramsal Sanat ve Süreç Sanatı gibi sanat tarihinin içerisinde farklı dönemlerde yer alırken, modern sonrası dönemde zaman algısıyla beraber sanatçının kişisel deneyimleri ve algılama biçimleri doğrultusunda merkeze alınan bir harekettir. Malzeme ile yoğun bağ kurulan bu dönem sanatçıların yapıtlarında öne çıkmaktadır. Geçicilik kavramı doğrultusunda gözlemlenen ortak nokta ise kil malzemenin geri dönüştürülebilir olması açısından sanat yapıtının içeriğine ve yerleştirmelere kattığı ifade gücüdür. Kil malzemenin plastik olma özelliği ile her türlü biçime dönüştürülmesi sanatçıya sayısız olanaklar sağlarken, değişip dönüşen ve yıkıma uğrayan dünyada gerçek bir deneyimleme olanağı sunmaktadır. Kil malzeme kullanan sanatçıların yapıtlarında görülen geçicilik etkisi ile sürecin yaşanması, deneyimlenmesi hem sanatçıya hem de izleyene yaşamdaki her şeyin geçici olduğu düşüncesini hatırlatmaktadır. Kullanılan kil malzeme dokuya, kokuya, çürümeye, değişime ve dönüşüme elverişli bir malzemedir. Teknik ve üretim süreci açısından geçicilik ile kurduğu bağ sonucunda günümüz seramik sanatına farklı uygulama yöntemleri ile katkı sağlamaktadır. Konu bağlamında uygulanan ve seçilmiş çalışmaların hemen hemen çoğunda yaşamın geçiciliği ve döngüsü vurgulanmaktadır. Malzemenin çeşitli nedenler ile erime ya da geri dönüşümü, aslında doğanın içerisinde devamlı tekrar eden bir döngünün işaretidir. Sanatçının kil malzeme ile şekillendirdiği çalışmalar çeşitli yöntemler ile yok edilirken, ifade edilmek istenen kavram sanatçının vermek istediği mesaj ile doğru orantıdadır. Seramik sanatının çeşitli uygulamaları yanı sıra fırınlanmadan kullanılan kil, günümüzde sürece tanıklık eden geçici çalışmalar bağlamında giderek geniş bir alanı kaplamaktadır. Disiplinlerarası alanlarda sınırların ortadan kalktığı günümüz sanatında, kuralların dışına çıkılmasıyla beraber seramik sanatı da değişime uğrayarak sanatçının düşüncelerini ifade etme noktasında oldukça özgürleştiğini ortaya koymaktadır.

Diğer bir yanı ile kil, var olmaktan yok olmaya uzanan pek çok kavramı

da içerisinde barındırmaktadır. Geçicilik bağlamı üzerinden neredeyse tüm çalışmalar video ve fotoğraf teknikleri ile kayıt altına alınmakta olup tekrara dayalı bir şekilde arşivlenmektedir. Sonuç olarak sanatçı bulunduğu döneme dair çalışmalar üretirken çağın getirdiği olanakları da kullanmaktadır. Kil yüzyıllar boyu çeşitli yöntemlerle kullanılan bir malzeme olurken günümüzde de yeni ifade biçimleri ile sanat yapıtlarında kullanılmaya devam etmektedir. Sanat, dönemin getirdiği değişimlerin birer işareti ise verilen örnekler de geçicilik bağlamında günümüz sanatından bir kesit olarak düşünülebilir. Kil malzeme ile örneklendirilen sanatçı yapıtları sosyal, siyasal ve kültürel konular çerçevesinde ele alınarak izleyicinin de algılama, deneyimleme ve düşünme yetilerini yeniden sorgulamalarına neden olmaktadır.

Kaynakça

Antmen, A. (2008). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, Sel Yayınları.

Atar, N. İ. (2007). Geçicilik Olgusu ve Kişisel Bir Sergi, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Barlas, M. (2021). Mekân ve Varoluş İlişkisi Bağlamında Charles Simonds'un Küçük İnsan Meskenleri, Süleyman Demirel Üniversitesi, ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 14 (27), 124-144. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1552100 https://doi.org/10.21602/sduarte.873377

Canbolat, A. (2021). Çamur Malzemenin Süreç Sanatında Kullanımı, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC, 11 (3), 786-796. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1696271

Canbolat, A. (2021). Phoebe Cummings: Çamur, Geçicilik, Performans, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 67, s. 1447-1456. https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1640609040.pdf

Çapar, M. (2015). Andy Goldsworthy'nin Doğayı Sanatsal Bir Malzeme Olarak Kullanması Üzerine Bir Araştırma, Çukurova Araştırmaları Dergisi, 1 (1), s. 165-177. http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.18, https://cukar.org/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=43038

Çevik, N. (2018). Disiplinler Arası Etkileşimler Kapsamında Alternatif Malzemeler ve Seramik-Baskı Resim Yakınlaşmaları Üzerine Bireysel Uygulamalar, Sanat ve Tasarım Dergisi, Sayı: 22, 111-133. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/609718

Erdoğan, Z. (2020). Çağdaş Türk Sanatında 'Malzeme' ve 'Anlam' İlişkisi, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Hançerlioğlu, O. (1994). Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitapevi.

Karabey, B. (2017). Çamur Malzeme ile Performans [Bildiri Sunumu]. 2. Uluslararası Sanat Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi, 315-327. https://www.academia.

edu/35316208/MSKU_Bodrum_G%C3%BCzel_Sanatlar_Fak%C3%BCltesi2_Uluslararas%C4%B1_Sanat_Sempozyumu_MSKU_Bodrum_Faculty_of_Fine_Arts_2_International_Art_Symposium

Oğuz, D. (2013). Çağdaş Sanatta Doğa, [Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi]. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Özeskici, Ş.K. (2021). Seramikte Kavram, Biçim ve Kimlik İlişkisi, Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:56, s. 41- 48. doi: 10.7816/ulakbilge-09-56-04 https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1609924708.pdf

Öztürk, Ş. (2006). Cogito Freud ve Kültür, Freud' un Ağıdı, Sayı:49, Yapı Kredi Yayınları.

Sullam, B. (2005). 1960 Sonrası Kamusal Alanda Sanat ve "Geçicilik", [Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi]. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Susamoğlu, F. (2010). Sanat Yapma Eyleminde Sürece Odaklanan Yaklaşım, [Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Zümrüt, Y., Eğe, T. G. (2021). Seramik Sanatında Ev Teması, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14 (77). 627-639. https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/home-theme-in-ceramic-art.pdf

Bağlantı 1- http://www.claretwomey.com/projects.html, Erişim tarihi: 15 Ocak 2022.

Bağlantı 2- https://www.renadetrixhe.com/, Erişim tarihi: 19 Mayıs 2022.

Bağlantı 3- https://cfileonline.org/feature-uncooked-earth-at-the-gardiner-museum/, Erişim tarihi: 11 Haziran 2022.

Bağlantı 4- https://www.artoronto.ca/?p=44988, Erişim tarihi: 11 Haziran 2022.

Bağlantı 5- https://www.lindaswansonstudio.com/, Erişim tarihi: 11 Haziran 2022.

Bağlantı 6- https://www.animamundigallery.com/phoebecummings, Erişim tarihi: 13 Mayıs 2022.

Bağlantı 7- https://www.davidcushway.com/bio-statement/, Erişim tarihi: 10 Temmuz 2022.

Bağlantı 8- https://www.galerielelong.com/exhibitions/andy-goldsworthy3/installation-views?view=slider, Erişim tarihi: 29 Mart 2022.

Bağlantı 9- https://www.crimsonearth.co.uk/juree-kim, Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022.

Bağlantı 10- https://www.crimsonearth.co.uk/, Erişim tarihi: 15 Ocak 2022.

Bağlantı 11- https://trendland.com/sediment-sampling/, Erişim tarihi: 19 Mart 2022.

Bağlantı 12- http://www.seventeengallery.com/exhibitions/karin-lehmann-wiederganger/-Erişim tarihi: 19 Mart 2022.